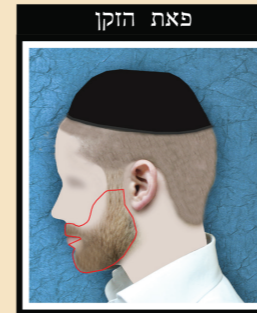

דוגמאות להאסור והמותר בתספורת פאת הראש והזקן

התמונות היו למראה עיני הגרש"ז אולמן שליט"א מבית דינו של מרן הגר"ש וואזנר זצוק"ל

המקום המסומן הוא מקום פאות הראש שאסור להוריד שם שיער. מכיון שקשה לקבוע אורך מדויק לוח, דעת מרן הסטייפלר זצ"ל שכדי לצאת מכל חשש נכון להשאיר באורך 5 מ"מ.

המקום המסומן הוא מקום פאות הזקן שאסור להוריד שם את השיער בתער, אבל מותר לגלח שם במספריים

איסור הקפת פאת הראש

פאתים רחבים ברמת צפיפות מועטת בצד שלכיוון העין, דינם כפאת הזקן

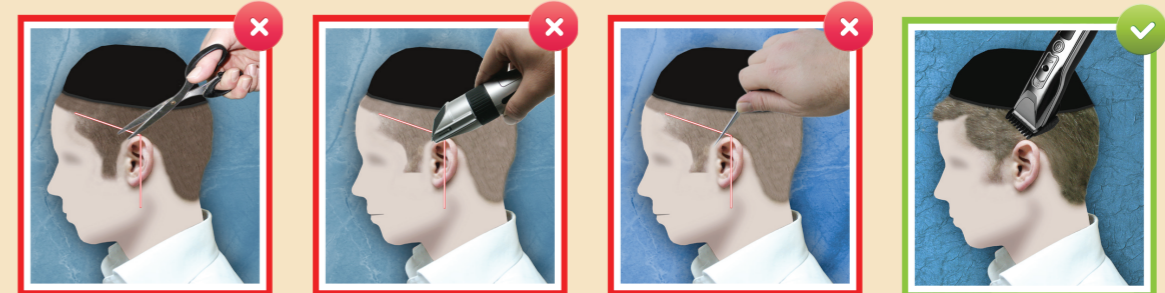
פאתים רחבים ברמת צפיפות זהה לכל רוחבם, דינם כפאת הראש לאיסור

אסור להוריד שער פאת הראש בתער

כדי לצאת מכל חשש נכון שלא לקצר שם במספריים או במכונה כשאינו משאיר 5 מ"מ

מותר לקצר את שער פאת הראש במכונה או במכונה עם פלסטיק משאיר אורך 5 מ"מ

שיער מעל האוזן

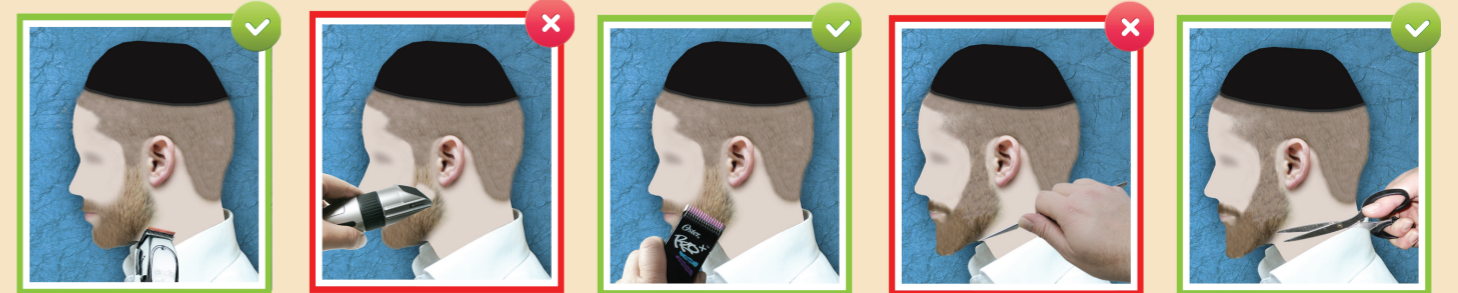
כדי לצאת מכל חשש נכון שלא להוריד שיער מעל האוזן במספריים כשאינו משאיר 5 מ"מ

אין להוריד שיער מעל האוזן במכונה ללא פלסטיק

אין להוריד שיער מעל האוזן בתער

מותר לקצר שיער מעל האוזן במכונה עם פלסטיק משאיר אורך 5 מ"מ

איסור השחתת הזקן

במכונת תספורת שהחלק העליון גבוה מעל התחתון ב 2 מ"מ, מותר לקצר בזקן ובגרזן בכל צורה

אסור לקצר ולנקות בזקן במכונת תספורת שהחלקים מסתיימים בשווה כשהחלק הנע מונח על הבשר

מותר לקצר ולנקות בזקן ובגרזן במכונת תספורת שהחלקים מסתיימים בשווה, כשהחלק הנע מונח על הבשר

אסור לקצר ולנקות בזקן ובגרזן בתער

מותר לקצר ולנקות בזקן ובגרזן במספריים

התעוררות רבה בציבור בענין תספורות כהלכה

"אין בין גן-עדן לגיהנום אלא כחוט השערה בלבד!"

אחריו נשא דברים הגאון רבי אברהם חיים עדס שליט"א, שמסר שיעור הלכתי בליווי מצגת מרתקת על גבי מסך ענק, בו פרש כשמלה את ההלכה הברורה בנושא חמור זה.

בתחילת דבריו סיפר על שני בחורים באחת הישיבות החשובות - שאחד נהג להסתפר אצל חברו - ובאו אליו לאחרונה כשהם נרעשים, אחר

שהתברר להם שעברו על איסור חמור זה של הקפת הראש מחמת חוסר ידיעה.

בדבריו הרהיב בחשיבות ונחיצות העניין, ועד כמה מוכרח שיהיה ברור לכל אחד ואחד, שכמו שאינו ניגש לשחוט בלי שלמד הלכות שחיטה, ואינו מסתמך לעולם על מה שראה פעם שוחט בשחיתותו - כמו כן אין לגשת בשום אופן לספר אחרים - ואף להסתפר בעצמו - בלי לדעת באופן ברור מה מותר, והיכן הם גבולות האיסור.

לאחר תיאור נחיצות העניין, הרהיב במשך זמן רב על מקור האיסור, ועל אורך השער שצריך להשאיר בפאת הראש והזקן, תוך שהוא ממחיש באופן ברור ועל ידי אמצעי המחשה, היכן הם גבולות האיסור, מה אסור באופן ברור, וממה כדאי להישמר לכתחילה, כשכל המשתתפים מרותקים לדברים הבהירים והברורים.

הגאון רבי אברהם חיים עדס שליט"א נושא דברים מימין הגאון רבי נתן קופשיץ שליט"א

לאחר השיעור אף נשאר לענות לשאלות במשך שעה ארוכה, כשחלק גדול מציבור המשתתפים נגש להודות על הדברים הברורים, ועל הזכות הגדולה למנוע את הציבור ממכשול כה חמור.

ואכן הדברים דברו בעד עצמם, והכנס ננעל מתוך הבנה ברורה מצד ציבור המשתתפים הגדול, שמאחר והמכשול כל כך קרוב, מוכרחים לפעול ולדרוש שתהיה תעודת הכשר לכל מספרה ומספרה, בכל עיר ועיר, ועל כל אחד ואחד להפנים באופן חד וברור שלא שייך להיכנס להסתפר במספרה אם אינה נושאת תעודת הכשר בתוקף, כמו שברור לכל אחד שאינו רוכש מוצרי מזון ללא הכשר מהודר!

כנס אדיר ורב רושם התקיים ביום ראשון פרשת קורח, בבית הכנסת פינסק קרלין בשכונת בית ישראל בירושלים, להדרכה וחיוזק בעניין כשרות התספורות, והזהירות מהאיסור החמור של הקפת הראש והזקן, במסגרת מסע החיוזק הכללי שנערך בקרב הציבור אודות האיסורים הכרוכים בתספורת הראש והזקן.

בשעות הצהרים, מהשעה שתיים ועד השעה שלש וחצי בצהריים - על חשבון זמן המנוחה - התכנסו כחמש מאות אברכים ובחורים משיבת מיר ועוד מקומות תורה, לכנס חיוזק והוראת ההלכה הברורה בעניין איסור חמור זה, והעצות איך ניתן להישמר מכך בעת התספורת - אחר שהבינו את נחיצות ודחיפות הנושא, והחשש הגדול ממכשול אפשרי בעניין מחמת חוסר ידיעה - מכשול שיש בו איסור חמור של כמה וכמה לאוים, הן על הספר והן על המסתפר עצמו.

ככנס השתתפו ונשאו דברים: הגאון רבי נתן קופשיץ שליט"א, מרא דאתרא דבית שמש, והגאון רבי אברהם חיים עדס שליט"א, בעל מחבר ספר 'פאת זקנך' ועוד ספרים רבים, ומו"ץ בשכונת בית וגן.

הגאון רבי נתן קופשיץ שליט"א, שמלכתחילה התכוון להשתתף רגעים ספורים עקב זמנו הדחוק - משראה את הציבור הרב שהתאסף ומילא את בית הכנסת עד אפס מקום, תוך השתתפות מלאה וערה, יצא מגדרו בהתרגשות, נשאר שעה ארוכה, ואף נשא דברי חיוזק והתעוררות.

בתחילת דבריו הביא את מאמר חז"ל (קהלת רבה ז, כב): "אין בין גן עדן לגיהנום אלא כחוט השערה בלבד", מאמר שמומחש כפשוטו באיסור זה התלוי ב"חוט השערה", והוסיף, שמאחר והמכשול כל כך קרוב, יש להרבות גדרים חזקים כדי שלא להתקרב אליו, וכמו שאמרו חז"ל "סחור סחור אמרינן לנזירא לכרמא לא תקרב", והוסיף שבשמירה זו עצמה מקיימים את המצוה שלא להיכשל בלאוים רבים אלו, ויש בשמירה זכות גדולה להינצל מאיסור זה ומתוך כך מכל האיסורים, וכך הוסיף כהנהגה וכהנהגה דברי חיוזק בעניין חשוב זה.

"הוי מחשב שכר מצוה כנגד הפסדה"

ביום רביעי בשעות הערב התקיים בבית הוראה בביתר כנס הסברה, הדרכה וחיזוק, לספרים בני העיר, בענין הזהירות באיסורים הכרוכים בתספורת הראש והזקן. הכנס התקיים בהשתתפות מורנו הגאב"ד הגאון רבי יעקב תופיק אביעזרי שליט"א; מורנו הראב"ד דקהילות האשכנזים הגאון רבי צבי ברוורמן שליט"א; מורנו הראב"ד דקהילות הספרדים הגאון רבי יצחק מועלם שליט"א דיין ומו"צ בעיר ואחראי על מחלקת הכשרות; הגאון רבי אברהם חיים עדס בעל מחבר ספר 'פאת זקנך' ומו"ץ בשכונת בית וגן, ועוד רבנים ודיינים בני העיר.

דבר הכינוס פורסם יום קודם לכן בין הספרים, כשמעל עשרים ספרים מבני העיר הבטיחו את השתתפותם. ואכן בשעות הערב, היתה התרגשות רבה לראות איך אחר יום עבודה מתיש, טורחים ספרים רבים ובאים לשמוע את דבר ה' זו הלכה, לברר היטב את המותר והאסור, ולשמוע דברי חיזוק כיצד לעמוד מול פורצי גדר, ומול ניסיונות וקשיים בפרנסה, אי נעימויות וכדומה. תחילה נשא דברים מורנו הגאב"ד הגאון רבי יעקב תופיק אביעזרי שליט"א, שהרחיב בחומרת האיסור, תוך שהוא מחזק את ידיהם של הספרים לעמוד איתנים מול הניסיונות והקשיים, וכמאמר חז"ל: "הוי מחשב שכר מצוה כנגד הפסדה" - כמה גדול ההפסד למי שלא ישמע לדברי ההלכה, וכמה מועט הוא הרווח הדמיוני של פורצי הגדר. "אל תקבלו גיהנם בעבור פרוטות" זעק המרא דאתרא מנהמת לבו, והוסיף, שישנן פעמים בהן נדמה לנו שעומד מולנו אדם רשע, אך כשנפנה אליו בכבוד להעמידו על כללי ההלכה, מיד ישמע לנו, כי אין רצונו להרשיע. פעמים רבות ניתן בקלות לשכנע ולהסביר גם למי שנראה לנו עיקש בדעותיו ומבקש תספורת אסורה, ובפרט שאפשר למצוא לו תספורת יפה גם בגבולות ההיתר, שהרי יופי הוא דבר המשתנה כל העת. "מי שמתעקש למרות הכל להסתפר באופן האסור - אל תספרו אותו בשום אופן, ולא תפסידו מזה!"

לאחר מכן נשא דברי ברכה מורנו הראב"ד דקהילות האשכנזים הגאון רבי צבי ברוורמן שליט"א, שהעלה על נס בהתרגשות רבה, את טרחתם של הספרים לבוא אחרי יום עבודה מתיש, לשמוע את דבר ה', תוך שאינם חסים על זמנם האישי. בדבריו בירך אותם בלבביות ובחום, שיזכו בעזרת

ה' לפרנסה בהיתר ולא באיסור, הכסף ילך רק לדברים טובים, ושיזכו להרבה נחת מכל יוצאי חלציהם, לבריאות ולכל טוב סלה.

מורנו הראב"ד דקהילות הספרדים הגאון רבי יצחק מועלם שליט"א הרחיב בדבריו לענות לספרים על שאלותיהם, תוך שהוא מעמיד דברים ברורים, באלו אופנים ניתן לסמוך על דעות המקילים, ובאלו אסור - ובפרט באופן שהשולחן ערוך אחרי שהביא שתי דעות כותב "ויש לחוש לדברי המחמירים", שהכלל בידינו מקדמונים שיש בזה פסק ברור של השולחן ערוך להחמיר; מתי נחשב האדם אנוס, ומתי הוא שוגג וצריך מחילה וכפרה; מתי עוברים על איסור לפני עוור, ומתי נחשב מסייע לדבר עבירה.

הדיון התרחב, תוך השתתפות ערה ומלאה של הספרים עצמם, שהעמידו לפני הרבנים את כל ספקותיהם, את צדדי ההיתרים הידועים להם, והאם ניתן לסמוך עליהם, ומדוע, והרבנים עונים על השאלות כולן אחת לאחת, ומניחים את דעתם של הספרים, ומוסיפים דברי חיזוק על עמידה בניסיונות. את ההלכה הברורה הביא הגאון רבי אברהם חיים עדס שליט"א שידיו רב לו בנושא זה, כמו בעוד נושאים רבים, ואשר עובר בימים אלו מעיר לעיר בכל חלקי הארץ ללמד את עם ה' את ההלכה הברורה בנושא, כפי שזכה לברר עם גדולי תורה ומורי הוראה. הגאון שליט"א אף העלה מצגת על גבי מסך ענק, תוך שהוא ממחיש באופן ברור את גבולות האיסור, ומראה את הדרך הבטוחה בה יוכלו להתרחק מכל צד של מכשול. לאחר מכן ענה אף הוא לשאלותיהם של הספרים בסבלנות רבה במשך זמן רב.

הספרים כולם יצאו מחוזקים ומעודדים, כשהם מבינים היטב את חומרת הדברים ומודעים לכללי ההלכה, ואף בקשו מהרבנים כנסי חיזוק נוספים מפעם לפעם, לשמירת החיזוק בעניין.

בשבוע הבא עתיד להתקיים בעזרת ה' כינוס גדול לכלל הציבור בהשתתפות המארי דאתרא, דיינים ורבני הקהילות מכל החוגים, כשלאחר בירור ההלכה יודיעו בסיעתא דשמיא על מערכת כשרות מסודרת שתתחיל לפעול בעיר, עם מינוי משגיח שיפקח על המספרות שבעיר.

דפיקות נשמעו בדלתו של רבי יהודה החסיד בשפיירא.

היה זה ר' מנשה הגביר, מן האנשים המכובדים ביותר בעיר. פרנס רב יחס שנענה בנפש חפצה לכל קריאה מצד רבו הנערץ לסייע בכל ענין של צדקה הבא לפניו.

גם מן התורה לא הניח ר' מנשה את ידו, והיה קובע עיתים לתורה בכל יום. תלמידי החכמים נהנו מקרבתו ומיחסו החם והנדיב, וגם למצוות היה מפזר את כספו ביד רחבה.

אולם, מדבר אחד לא היה ר' מנשה נמנע, ולמרות צדקותו, היה מגלח את זקנו למשעי, באמצעות תער, דבר האסור מן התורה. רבי יהודה החסיד היה מדבר על לבו ומוכיחו מפעם לפעם על גודל וחומרת האיסור, ומפציר בו שיחדל ממעשיו הרעים, אך ללא הועיל.

כעת, כששרתה רוח טובה על שולחנו של הרב, ניסה רבי יהודה שוב את מזלו והוכיח את ר' מנשה על חזותו המגולחת למשעי. הוא חזר והזהירו כי גילוח בכלי משחית חמור הוא מאוד, כאשר הוא עובר בפעולה אחת על עבירות אין מספר. כאחד מגדולי שלשלת הקבלה של חסידי אשכנז הוא סיבר את אזנו של מנשה בסוד המקובל בידו מן הקדמונים, כי על עוון זה של הקפת הראש והזקן עלולים לבוא עליו אחר פטירתו שְׂדִים מאיימים ומפחידים בדמות פְּרוֹת ולדרוך על פניו, על מקום הזקן אותו לא נשמר מלגלח.... הוא הוסיף ואמר לו כי מקובל בידו שעונש זה רמוז בתורה בראשי תבות בפסוק "לא תקיפו פאת ראשכם ולא תקיף את פאת זקנך" ר"ת פְּרוֹת.

ר' מנשה נרעד קלות מן התיאור המצמרר על העתיד לבוא עליו. לרגע היה נראה שהפעם נכנסו הדברים ללבו, אך לאחר זמן קצר שב יצרו ותקפו והוא משך בכתפיו ואמר: כבוד הרב, אני מתנצל, אני רגיש, איסטיניס אנכי, אינני יכול לסבול תחושה של זקן על פני, זה מציק לי...

רבי יהודה נד בצער בראשו ולא אמר דבר. 'כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע', חשב בלבו, והפטיר, ירחם ה' על נשמתו של ר' מנשה.

עברו שנים. מרחבת בית הכנסת בשפיירא יצאה הלווייתו הכואבת של הפרנס הישיש ר' מנשה, הגביר בעל הצדקה ואיש החסד. אלמנות ויתומים מיררו בבכי אחר מיטתו, ותלמידי חכמים הזכירו מדברי תורתו. הכל אהבו את הפרנס הנדיב ונשאו עליו הספדים מרגשים וקורעי לב.

בבית העלמין השקט עמדו כל בני העיר חכמיה וגדוליה ליד מיטתו של ר' מנשה, בעוד רגעים ספורים יטמן גופו בין רגבי אדמתה של שפיירא למנוחת עולמים. רבי יהודה פנה אל עבר גופת הנפטר והניח עליה פתק שעליו כתוב שֵׁם קדוש.

למרבה ההפתעה קם המת על רגליו כשהטלית נשמטת מעל תכריכו הלבנים. ר' מנשה נראה לפני כולם כשהוא מיוסר וסובל, ומתוך כך מרט את ראשו ומשך בשערותיו מתוך בכי ויללה. "אוי לי שלא שמעתי בקולך, רבי יהודה!" זעק וחזר וזעק בקול מר כלענה. קול שאון וצווחה נשמע בקהל כשהמונים החלו לנוס מפחד לכל עבר.

סֵפֶר, פנה רבי יהודה אל ר' מנשה החיוור כסיד. ספר נא לפני כל הציבור, מה עבר עליך בשעות האחרונות מאז יצאה נשמתך ממאסר הגוף, ויהא הדבר לעילוי נשמתך!

מיד כשעלתה נשמתו לבית דין של מעלה, פתח ר' מנשה בקול רועד, לתדהמת הנוכחים שהחלו שבים אט אט להתאסף סביבו - שם, בכניסה, עמד שֵׁד ענק ממדים בדמות פרה גדולה, נטל את נשמתו והטילה לתוך חבית מלאה מלח זפת וגפריית.

מלאך אחר נטל את הכלי הלוהט כשאני מפרפר בתוכו, בלי יכולת לצאת, והביא אותו לפני בית הדין של מעלה. הדיינים הישירו את עיניהם אל הדמות המתייסרת בתוך הכלי הצורב, ושאלוני בקול תובעני: ר' מנשה! האם קראת בתורה ושנית בה?... כככךן.... השבתי חלושות מתוך החבית....

אל דוכן הדיינים הובא חומש. הדיינים החלו לדפדף בו, הצביעו על פסוק בפרשת קדושים וציוו עלי בקול חד: קרא נא את הפסוק!....

'לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך'!... קראתי בקול נשנק וכואב... נו?!... הרעים קולם של הדיינים, החשבת ללמוד תורה ולא לקיים פסוק כפשוטו. הכך חשבת לבוא לבית דין של מעלה?!... מדוע אטמת אונך לקולו המוכיח של רבי יהודה החסיד?... כיצד תירצת את מעשיך בתירוצים של סרק כאשר פסוק מפורש עומד לנגד עיניך ללא כל הצטדקות?!...!

השפלתי את עיני אל התמיסה שבחבית המבעבעת. לא היה לי מענה. מתוך הדממה העמוקה שבבית הדין של מעלה שמעתי את קולו של הדיין בפסק דין נחרץ, הקורא אל מלאכי החבלה: הורידו את נשמתו של זה למקום הנמוך ביותר בגיהנום שאין נמוך ממנו. שם הוא מקומו הראוי לו!

ר' מנשה המת-החי הסתובב לעבר רבי יהודה החסיד ואמר לו: "תפילותיך, רבי, אותם נשאת לאחר מותי עבור נשמת החבולה, התקבלו, וביצוע גזר הדין התעכב, עד שאספר לפניכם את אשר עברתי, למען תדעו כי יש דין ויש דיין. אוי לי שלא שמעתי בקולך, מורי ורבי ר' יהודה החסיד, בעודי בחיים, עכשיו כבר מאוחר מדי, אוי לי ואוי לנשמת האומללה!!!"

סיים ר' מנשה את סיפורו המזעזע וצנח שנית על אדמת בית העלמין, למול פניהם הנדהמות של כל הנוכחים, שעמדו עוד שעה ארוכה דוממים והמומים ממה שחזו עיניהם.

(מעשה זה נכתב לדורות הבאים על ידי ר' זלמן בנו של ר' יהודה החסיד כפי ששמע מאביו, והחפץ חיים בקונטרסו 'תפארת אדם' סוף פרק י' מביאו כפי שנכתב בספר קיצור של"ה.)